ISNN 3030-3907

2026
MAY
ISSUE - 5
VOLUME - 7

DEVELOPMENT OF SCIENCE

scientific journal

Development of science

Ilmiy jurnal

MAY 2026
Issue - 5, VOLUME – 7

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

TUKLI ERVA O`SIMLIGINING XUSUSIYATLARI, QO‘LLANILISHI, VA TIKRIK ORGANIZMLARGA TA’SIRI

Dastamov Sa’dulla Fayzullayevich
Samarqand davlat tibbiyot universiteti Farmatsiya ishini tashkil qilish kafedrasi magistratura rezidenti
Jo‘rayev Shaxzod Zokirovich
Samarqand davlat tibbiyot universiteti Farmatsiya ishini tashkil qilish kafedrasi magistratura rezidenti

Annotatsiya. Tukli erva (Aerva lanata (L.) Juss., Amaranthaceae) — dorivor o‘simlik bo‘lib, uning farmakognostik xususiyatlari, kimyoviy tarkibi va tibbiyotdagi qo‘llanilishi ko‘rib chiqilgan. O‘simlik tarkibida indol alkaloidlari (ervin, metilervin va boshqalar), flavonoidlar, triterpenoidlar, organik kislotalar, fenolik birikmalar, pektin, kaliy tuzlari, magniy, selen va boshqa biologik faol moddalar mavjudligi aniqlangan. Ushbu birikmalar tufayli o‘simlik siydik haydovchi, gipoazotemik, yallig‘lanishga qarshi, antioksidant, immunmodulyator, adaptogen va o‘smaga qarshi ta’sirga ega. Maqolada tukli ervaning buyrak va siydik yo‘llari kasalliklari (pielonefrit, tsistit, siydik tosh kasalligi), podagra, yurak-qon tomir kasalliklari, asab tizimi buzilishlari, gastrit va boshqa holatlarda qo‘llanilishi, tayyorlash usullari, dozalari hamda kontrindikatsiyalari tavsiflangan. O‘simlikning an’anaviy va rasmiy tibbiyotdagi o‘rni hamda uning xavfsizligi masalalari yoritilgan.

Kalit so‘zlar: tukli erva, Aerva lanata, pol-pala, dorivor o‘simliklar, siydik buyrak kasalliklari, flavonoidlar, indol alkaloidlari, fitoterapiya.

Аннотация. Пол-пала (Aerva lanata (L.) Juss., Amaranthaceae) — лекарственное растение, фармакогностические свойства, химический состав и применение которого рассмотрены в статье. Установлено содержание индольных алкалоидов (эрвин, метилэрвин и др.), флавоноидов, тритерпеноидов, органических кислот, фенольных соединений, пектина, солей калия, магния, селена и других биологически активных веществ. Благодаря комплексу этих соединений растение обладает мочегонным, гипоазотемическим, противовоспалительным, антиоксидантным, иммуномодулирующим, адаптогенным и противоопухолевым действием. В статье описано применение Aerva lanata при заболеваниях почек и мочевыводящих путей (пиелонефрит, цистит, мочекаменная болезнь), подагре, сердечно-сосудистых заболеваниях, нарушениях нервной системы, гастрите и других состояниях, приведены способы приготовления, дозировки и противопоказания. Освещено место растения в традиционной и официальной медицине, а также вопросы его безопасности.

ISSN 3030-3907

Ключевые слова: Aerva lanata, пол-пала, лекарственные растения, заболевания почек и мочевыводящих путей, флавоноиды, индольные алкалоиды, фитотерапия

Abstract. Aerva lanata (L.) Juss. (family Amaranthaceae), known as “Pol-pala” or woolly erva, is a valuable medicinal plant. The article reviews its pharmacognostic characteristics, phytochemical composition, and therapeutic applications. The plant contains indole alkaloids (ervine, methylervine, etc.), flavonoids, triterpenoids, organic acids, phenolic compounds, pectin, potassium salts, magnesium, selenium, and other biologically active substances. Due to this complex, it exhibits diuretic, hypoazotemic, anti-inflammatory, antioxidant, immunomodulatory, adaptogenic, and antitumor properties. The use of Aerva lanata in the treatment of urinary tract diseases (pyelonephritis, cystitis, urolithiasis), gout, cardiovascular disorders, nervous system conditions, gastritis, and others is described. Methods of preparation, dosages, and contraindications are provided. The role of the plant in both traditional and official medicine, along with safety aspects, is discussed.

Keywords: woolly erva, medicinal plants, diuretic agents, kidney diseases, flavonoids, indole alkaloids, phytotherapy, potassium-sparing diuretic.

KIRISH.

Aerva lanata (pol-pala) - o‘tli o‘simlik. U Amaranthaceae oilasiga mansub va Erva urug‘iga mansub tur. O‘simlik juda keng tarqalgan va Hindiston, Avstraliya, Indoneziya, Afrika va Saudiya Arabistonida uchraydi. Erva Rossiyada yovvoyi tabiatda uchramaydi. Biroq, u uni etishtirish uchun mos bo‘lgan issiq iqlimga ega mintaqalarda o‘stiriladi;masalan O‘zbekistonda. Biokimyoviy tahlilga ko‘ra, terapevtik va profilaktik ta'sirga o‘simlik tarkibida quyidagi komponentlar mavjudligi tufayli erishiladi:

Tukli erva o‘ti tarkibida: indol alkaloidlari ervin, metilervin, ervozid, ervolanin, feruloylamidlar, flavonoidlar: atsilglikozidlar tilirozid, kumaroil-tilirozid, ervitrin, narsissin, triterpenoidlar, organik kislotalar, fenolik birikmalar, pektin, glikozidlar, kaliy tuzlari, magniy, selen va mis, antioksidantlar majmuasi mavjud.

Biologik faol birikmalar majmuasi tufayli tukli erva organizmga bir qator foydali ta'sir ko‘rsatadi, minerallar va vitaminlarni to‘ldirishga yordam beradi va qon aylanish tizimiga ijobiy ta'sir ko‘rsatadi. Tadqiqotlarga ko‘ra, o‘simlik tarkibidagi barcha komponentlar terapevtik va profilaktik ta'sir ko‘rsatish uchun yetarli miqdorda mavjud.

U siydik yo‘llari kasalliklari, jumladan, pielonefrit, tsistit, uretrit, siydik tosh kasalligi, podagra va spondilozda gipoazotemik va siydik haydovchi vosita

ISSN 3030-3907

sifatida qo‘llaniladi. O‘simlik tarkibida ko‘p miqdorda kaliy nitrat bo‘lgani uchun u kaliyni saqlovchi siydik haydovchi vositadir.

O‘simlik tibbiyotida tez-tez ishlatiladigan mashhur o‘simliklardan biri tukli erva (shuningdek, Pol-Pala nomi bilan ham tanilgan). Bu ikki yillik o‘simlik ko‘plab kasalliklarga qarshi terapevtik ta'sirga ega. Ushbu o‘simlikni o‘z ichiga olgan damlamalar, qaynatmalar va boshqa preparatlar buyrak kasalliklari, qon kasalliklari, ovqat hazm qilish kasalliklari va yurak muammolarini davolash uchun ishlatiladi. Bundan tashqari, tukli erva ekstraktlari ko‘pincha tabiiy kosmetikada ham qo‘llaniladi.

Bugungi kunda bu o‘simlik rasman dorivor o‘simlik xom ashyosi sifatida ro‘yxatga olingan; uning dorivor xususiyatlari isbotlangan va yaxshi o‘rganilgan. Asosan, o‘simlikning rizomlari(ildiz osti qismi) va yuqori qismlari ishlatiladi, chunki ular organizmga ijobiy ta'sir ko‘rsatadigan va terapevtik xususiyatlarga ega bo‘lgan biologik faol birikmalarning eng yuqori konsentratsiyasini o‘z ichiga oladi.

Biokimyoviy tahlilga ko‘ra, o‘simlikning terapevtik va profilaktik ta'siri quyidagi komponentlarning mavjudligi tufayli erishiladi: Ko‘pgina mamlakatlarda bu o‘simlik an'anaviy tibbiyotda qo‘shimcha davolash va fitoterapevtik vosita sifatida faol qo‘llaniladi. U davolash standartlari va protokollariga kiritilgan turli xil terapevtik va profilaktik aralashmalar tarkibiga kiritilgan. U o‘ndan ortiq dorivor xususiyatlarga ega ekanligi aniqlangan, ulardan har qanday yoshdagi bemorlarda nisbatan xavfsiz va samarali foydalanish mumkin. Ushbu o‘simlik xom ashyosining bir nechta asosiy ta'sirini ta'kidlash mumkin.

Tukli ervayning foydasini maksimal darajada oshirish uchun quyidagilarni bilish muhimdir:

•U immunitet tizimini yaxshilaydi va mustahkamlaydi, surunkali holatga aylanish xavfi tug‘diradigan uzoq davom etadigan infeksiyalar va yallig‘lanish kasalliklaridan tezroq qutulishni kuchaytiradi.

•U podagra paytida ortiqcha hosil bo‘ladigan siydik kislotasi tuzlarini eritadi va ularni siydikda yo‘q qiladi.

•U diuretik ta'sirga ega, bu metabolik chiqindilar va toksinlarni yo‘q qilishni tezlashtirishga yordam beradi va siydik yo‘llari faoliyatini tiklaydi.

•U asab tizimiga foydali ta'sir ko‘rsatadi, orqa miya va miya to‘qimalari uchun himoya funktsiyasiga ega va neyronlar faoliyatini normallashtiradi. U uyquni normallashtiradi, hissiy ohangni oshiradi, aqliy funktsiyani tiklaydi va stress va taranglikni engillashtiradi.

ISSN 3030-3907

•Kayfiyat va jismoniy faollikni yaxshilaydigan garmonlar sintezini rag‘batlantiradi, depressiya, asteniya va charchoqda yordam beradi. Erva adaptogen sifatida ishlatiladi.

•Tukli erva garmonal muvozanatni buzish va reproduktiv kasalliklar uchun garmonal darajani muvozanatlash uchun buyuriladi.

O‘simlik saraton kasalligini davolashda yordam beradigan o‘ziga xos o‘smalarga qarshi ta'sirga ega. O‘simlik xom ashyosining tarkibiy qismlari hujayralar bo‘linishini inhibe(to‘rmoz) qiladi, shikastlangan to‘qima funktsiyasini tiklaydi va kimyoterapiya paytida metabolitlarni olib tashlashni tezlashtiradi. Preparat nurlanishdan himoya qilishga, og‘ir metall tuzlarini olib tashlashga va kanserogen moddalarning organizmga ta'sirini inhibe qilishga yordam beradi.

O‘simlik tarkibiy qismlari qon ivishini normallashtirishga, tromb hosil bo‘lishining oldini olishga va qon tomir tonusini yaxshilashga yordam beradi.

Erva limfa tizimining faoliyatini yaxshilashga, limfani toksinlardan tozalashga va limfa tugunlarining to‘qimalarni chiqindi mahsulotlardan tozalash qobiliyatini normallashtirishga yordam beradi. U suv-tuz balansini tiklashga, kaliy bilan ta'minlashga va yurak mushaklarini tonlashga(qisqarish) yordam beradi.

Bu o‘simlik shuningdek, ayrim kasalliklarni davolash va qaytalanishlarning oldini olish uchun profilaktika va umumiy mustahkamlovchi o‘simlik choylarida ham qo‘llaniladi.Turli o‘simlik preparatlari tarkibidagi tukli erva yurak-qon tomir kasalliklarini davolash va jigar faoliyatini yaxshilash uchun, ayniqsa spirtli ichimliklarni iste'mol qilish, tez-tez stress yoki noto‘g‘ri ovqatlanish holatlarida qo‘llaniladi.

Tukli erva siydik tizimini, xususan, sistit, uretrit va buyrak yallig‘lanishini davolash uchun faol qo‘llaniladi. Podagra alevlenmeleri orasida yordamchi vosita sifatida erva damlamalari siydik kislotasi tuzlarini yo‘q qilishga yordam beradi.

Erva siydik haydovchi ta'sirga ega va natriy-kaliyli siydik haydovchi vosita bo‘lib, uni boshqa dorilar bilan birgalikda qo‘llashda e'tiborga olish kerak. U shish bilan birga keladigan yuqumli va yallig‘lanishli buyrak kasalliklarida qo‘llaniladi.

Tukli ervaning shifobaxsh xususiyatlari qadimgi yunonlar va rimliklarga allaqachon ma'lum bo‘lgan, ular o‘simlikni yallig‘lanishga qarshi, yaralarni davolovchi va siydik haydovchi vosita sifatida ishlatishgan.

O‘rta asrlarda ham o‘simlik unutilmagan: Tukli erva o‘tining damlamalari buyrak, jigar va oshqozon-ichak kasalliklari uchun ishlatilgan.

Bu o‘simlik bilan tayyorlangan damlamalar asab tizimini normallashtirishga yordam beradi. Ular tinchlantiruvchi ta'sirga ega va depressiya va stress, befarqlik va hissiy o‘zgarishlarga qarshi kurashadi.

ISSN 3030-3907

Tayyorlash: Suv hammomida (15 daqiqa) yoki termosda (1 soat) damlang. Damlash faol moddalarni to‘liq chiqarib tashlamaydi.

Bir stakan qaynoq suvga 2 choy qoshiq quritilgan o‘tni damlang. 15 daqiqa damlang, suzib oling va ikki dozaga bo‘ling. Ertalab va kechqurun yarim stakandan iching.

Aralashmaning 4 osh qoshiqini 1 litr qaynoq suvga damlang, yoping, 15 daqiqa damlang va suzib oling. Kuniga ikki marta 1/2 stakan iching. Damlamani muzlatgichda qopqog‘i mahkam yopiq holda saqlang.

Damlamalar: 1 osh qoshiq quritilgan o‘tni 400 ml suvga soling va past olovda (suv hammomida) 30 daqiqa davomida qaynatib oling. Kuniga ikki marta 30-50 ml dan iching.

Soch konditsioneri(balsam): 30 g quritilgan o‘tni bir litr suvda damlang va past olovda 30 daqiqa davomida qaynatib oling. Shampundan keyin sochlaringizni iliq damlama bilan yuving, so‘ngra sochlaringizni 30 daqiqa davomida iliq matoga o‘rang.

Bundan tashqari, erva o‘simligining urug‘lari va barglarida eng ko‘p miqdordagi birikmalar mavjud bo‘lib, ular tarkibida flavonoidlar, magniy, kaliy va taninlar ustunlik qiladi. Aynan erva o‘simligining kaliy miqdori yuqori bo‘lgani uchun uni kaliyni saqlovchi diuretik deb tasniflash mumkin. Bu buyrak choyidan ham samaraliroq, chunki Orthosiphon stamineus ham ma'lum - muqobil tibbiyotda buyrak kasalliklari uchun tavsiya etilgan yana bir o‘simlik.

Ozuqaviy moddalarga boy tarkibi tuklili erva o‘tining shifobaxsh xususiyatlarini tushuntiradi. U organizmdagi tuz almashinuvini tartibga soladi va siydik yo‘llarida yallig‘lanishning oldini oladi. Immun tizimini kuchaytiradi; podagra, poliartrit va pielonefrit uchun foydalidir; tsistit va siydik-tosh kasalligiga yordam beradi; prostatit alomatlarini yengillashtirishga yordam beradi; buyrak toshlarining erishini va ularni organizmdan chiqarib tashlashni rag‘batlantiradi; hayz ko‘rish tsiklini normallashtirishga yordam beradi; migren uchun foydalidir; qon shakarini pasaytirishga yordam beradi; oshqozon yaralarining bitishini rag‘batlantiradi; qon ivishini kamaytirish orqali qon quyqalarining oldini oladi; organizmdan toksinlar va zararli moddalarni olib tashlashga yordam beradi; shishning oldini oladi; qon mikrotsirkulyatsiyasini yaxshilaydi; va og‘riq qoldiruvchi ta'sirga ega.

Shri-Lanka va Hindiston xalq tabobatida erva antigelmintic sifatida ham keng qo‘llaniladi, ildizlari esa bosh og‘rig‘i va buyrak yallig‘lanishini yengillashtirish uchun ishlatiladi. Filippinda erva gemorroy uchun ishlatiladi. Hindixitoyda esa o‘simlik ich yumshatuvchi vosita sifatida mashhur.

Erva vositalarini qanday tayyorlash mumkin: foydalanish bo‘yicha ko‘rsatmalar:

ISSN 3030-3907

Siydik yo‘llarining yallig‘lanish kasalliklarini, prostatitni, pielonefritni davolash va migren alomatlarini yengillashtirish uchun bir osh qoshiq erva o‘tini bir stakan qaynoq suvga quying, so‘ngra suv hammomida yarim soat davomida qaynatib oling yoki termosda bir soat damlang. Sovuting, suzib oling va ovqatdan yarim soat oldin yarim stakan iching, tish emaliga zarar yetkazmaslik uchun somon yordamida. Esingizda bo‘lsin, erva damlamasi erituvchi xususiyatlarga ega va tishlar uchun ham samarali. Gastrit uchun gullash davrida to‘plangan yangi erva sharbati foydalidir. Uni asal bilan 1:1 nisbatda aralashtiring. Kuniga uch marta, ovqatdan yarim soat oldin bir choy qoshiqdan iching.

Podagra uchun tukli erva o‘simligining urug‘ini ichish foydalidir. Ularni tayyorlash uchun bir stakan qaynoq suvga bir choy qoshiq maydalangan urug‘larni qo‘shing va 20 daqiqa davomida qaynatib oling. Olingan damlamani kuniga uch marta, ovqatdan yarim soat oldin yarim stakandan iching.

Damlamadan keyin qolgan erva o‘ti tashqi furunkullar, yiringli husnbuzarlar va husnbuzarlarning o‘zi uchun kompress sifatida ishlatilishi mumkin. Uni sovuting, dokaga soling va yarim soat davomida zararlangan joyga(compress) qo‘ying. Ushbu kompressni kuniga ikki-uch marta ishlatish mumkin.

Organizmdan toksinlarni olib tashlash(haydash) uchun siz erva o‘tining damlamasi bilan klizma qilishingiz mumkin. Uni tayyorlash uchun bir stakan damlamani ikki litr iliq suvga quying. Haftada uch marta, ertalab va kechqurun klizma qilish tavsiya etiladi. Bir haftalik kursdan so‘ng, yetti kunlik tanaffus qiling, keyin yana ikki hafta davom eting, tanaffus qilishni unutmang.

O‘simlikdan foydalanishdan oldin shifokor bilan maslahatlashing. Tukli erva, gipokalsemiya kabi organizmdan kaltsiyning ko‘payishi bilan bog‘liq kasalliklarga chalinganlar tomonidan ishlatilmasligi kerak.U 18 yoshgacha bo‘lgan bolalar, homiladorlik va laktatsiya davrida, shuningdek, osteoporoz bilan og‘riganlar uchun kontrendikedir (va umuman olganda, keksa yoshdagilarda, ayniqsa yurak-qon tomir patologiyalari bo‘lganlarda ehtiyotkorlik bilan qo‘llanilishi kerak).

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Pavlenko, K. S. *Erva lanata dorivor o‘simlik materialining farmakognostik va kimyoviy-farmakologik tadqiqotlari* / K. S. Pavlenko
2. A. A. Osipova // XXI asr talabalar fani va tibbiyoti: *An'analar, innovatsiyalar va ustuvorliklar:* Samara davlat tibbiyot universitetining IV Butunrossiya (78-final) talabalar ilmiy konferensiyasi materiallari to‘plami, 2010. - 250-251-betlar.
3. Xujakulova, D. Ch. Pol-pala: Adabiyotlar sharhi / D. Ch. Xujakulova, I. D. Karomatova // Biologiya va integrativ tibbiyot. - 2017. - 5-son. - 183-192-betlar.

ISSN 3030-3907

4. Muallif: Anna Nekratova, biologiya fanlari doktori (biologiya), dotsent, ilmiy xodim, dorivor o‘simliklar laboratoriyasi, Sibir botanika bog‘i, Tomsk davlat universiteti. Dorivor o‘simliklar sohasidagi mutaxassis
5. YANVAR 2026/1 Development of science Volume 3 85 ISSN 3030-3907 NA’MATAK — KIMYOVIY TARKIBI.FOYDA VA ZARARLARI, QO‘LLASH USULLARI, QARSHI KO‘RSATMALAR Dastamov Sa’dulla Fayzullaevich Samarqand davlat tibbiyot universiteti